

Пътят от Профилактичната Медицина към Профилактичната Телемедицина

проф. д-р Ж.Винарова, д.м.н., гл.ас. д-р П.Михова, гл.ас. д-р И.Пенджуров
Департамент „Медикобиологични науки”, НБУ
jvinarova@nbu.bg poly_mihova@abv.bg penjurov@nbu.bg

Статията предлага анализи, аргументация и концепция за търсена и необходима промяна в профилактичната дейност, чрез прилагане методите на телемедицината, което ще позволи едновременното функциониране и на нейния виртуален вариант – профилактичната телемедицина.

По наше разбиране профилактиката е основополагаща задача за модерната медицина и всяка форма на масовизирането ѝ ще има реален социален ефект. Тези позитивни влияния се разширяват особено при партньорство с промоция на здравето, рекреация и СПА дейности, които са част от новата здравна култура и публичните здравни нагласи и очаквания.

Избраната цел ни позволява да структурираме изложението си в посочените по-долу свързани части, организирани около всеобщата задача за подобряване личното и обществено здраве, като търсим аргументи за **доказване големите територии на въздействие, които може да заеме телемедицинската профилактика, самостоятелно или в партньорство със стандартната (конвенционална) медицинска профилактика:**

- (I) Аналитични бележки за основните типологични особености на *профилактичната медицина*
- (II) Нейното съвместяване с *промоция* на здравето
- (III) Защо *асистирането с ИКТ* оптимизира дейностите в медицината – в т.ч. и в профилактичната медицина
- (IV) Да формулираме *телемедицинската профилактика* като носещ реални ползи социален феномен
- (V) Да се анализира мястото на *информационния и технократски подходи* за укрепване личното и обществено здраве

(I). За профилактиката на здравето

Определение - здравна и медицинска профилактика са всички мерки, предприемани от здравните специалисти и обществото като социална организация, по защита и предотвратяване разпространението на рискови фактори за заболявания и техните усложнения сред населението. Тя е съвкупност от медицински и немедицински мероприятия, които се предприемат за постигане на по-добро здраве и качество на живот, чрез изолиране на рисковите фактори, предотвратяване на заболяванията, намаляване на последиците им и преждевременната смърт.

Профилактиката е "предварителна стража", авангард. Смесовото ѝ значение е защита, която действа още преди проявление на заболяване, защита, която препятства появата им, а в друг етап – развитието и усложняването им в нежелана посока.

I.1. Механизми за осъществяване на здравна профилактика

Създаване на равни възможности – осигуряване еднакви възможности на всички за здраве чрез поддържаща жизнена среда, достъп до информация и контрол над здравните детерминанти

Подкрепа – комбинация между индивидуални и социални действия с цел ангажираност, социално предприемачество и системно подпомагане

Посредничество – координиране действия на всички заинтересовани за здравето и търсен баланс на различни специализирани интереси в обществото

Включване – уважение към всички идеи, ценности и стандарти от организационните и културни обществени структури по здравни теми, с цел по-високо ниво на общественото здраве

Уважение – зачитане човешкото достойнство, равенство и солидарност при отчитане на разликите в потребностите, ценностите и културата на отделния индивид или група

Фокусиране – определяне на здравето като приоритет.

I.2. Нива на профилактичните мерки

а) Начално взаимодействие между рисковата експозиция и възприемчивия индивид

б) Безсимптомен клиничен стадий – промени в организма, които нямат ярко изразена клинична проява и клинични белези

в) Клинично изявено заболяване (ранен) – открива се с обичайни методи за диагностика

г) Следлечебен (късен) стадий на заболяването – може да протече в различни направления – клинично оздравяване, хронификация на заболяването, трайно увреждане на организма или смърт.

I.3. Класификационни фази на профилактичните дейности

Преморбидна – насочена към началния стадий на контакт между рисковия фактор и възприемчивия индивид и приложима върху цялото здраво население или рискови групи

Първична – насочена към специфични причинни фактори, влияещи в предклиничния безсимптомен стадий и приложима върху цялото население, върху избрани групи лица и/или здрави

Вторична – насочена към ранния стадий на клинично изявеното заболяване и приложима само при пациенти

Третична профилактика – насочена към късния стадий на заболяването и приложима към пациенти.

(II). За промоцията на здравето

Определение - тя е организирано усилие на обществото за обучение на индивида по проблемите на личното здраве и развитие на обществена система, която осигурява на всеки индивид стандарт на живот, адекватен на поддържането и подобряването на неговото здраве (С. Winslow, 1923)

Промоция е „Действие за подпомагане, съдействие, поощряване, поддръжка, подкрепа на растеж или развитие на нещо” (Webster’s Dictionary, 9th Edition, 1984) .

Буквалният превод на термина „промоция” съдържа няколко синоними: укрепване, подпомагане, производство. Промоцията на здравето е процес за създаване възможности на хората чрез саморегулиращо се здравно поведение да подобрят собственото си здраве.

В този процес обществото има много важни форми на участие чрез:

- създаване на разнообразни партньорства
- масовизиране информираността чрез диалози
- ангажираност на всички участници
- споделени отговорности
- зачитане достойнството на всички страни-участници

- социална подкрепа
- консолидация и стандартизиране на действията
- приоритизиране на публичните ресурси.

Терминът промоция смислово се характеризира като повишаване, произвеждане, спомагане, съдействие, насърчаване, рекламиране, популяризиране.

Според СЗО „промоция на здравето е процес, при който хората получават възможности да увеличават контрола върху своето собствено здраве или още процесът на създаване такива възможности чрез саморегулиращо се здравно поведение”.

Крайната цел на промоцията на здравето също е подобряване здравния статус на населението. Непосредствената цел е формиране на здравословен стил на живот, чрез предоставяне възможности за контрол и регулация на здравето, което се свързва хармонично с жизнената среда.

От особено важно значение са здравното възпитание и здравната култура – наследена и придобита, защото са гаранции на здравословно лично поведение и положителни нагласи към здравеносния начин на живот. Те насочват индивида, групата и обществото с достъпна информация за развитие на позитивни здравни характеристики, здравна мотивация и утвърждаване на положителни здравни навици и умения.

В употреба е и терминът ”превенция”, със смислово значение “предотвратяване” появата на събитие (здравно, медицинско) с всякакви средства и методи.

II.1. Здравна култура – наследена и придобита

Тя е ценностно-нормативна система, която се споделя от обществото като обект, но и като субект на медицинските дейности и грижи, както и е част от здравната политика, от свързаните с нея административни прояви и от промоцията на здравето като цел и като ценност. Медицинската и здравна култура е сбор от: базови убеждения, нагласи, ценности, образци на стереотипи за здравно поведение, както и на знанията и идеите, свързани с тях.

В рамките на тази култура битуват основните витални ценности: здраве, болест, здравословен начин на живот, грижи за болести и болни, здравна просвета, грижи за телесното здраве, кризи, микросреда. Днес се използва изразът МЕДИКАЛИЗАЦИЯ НА ОБЩЕСТВЕНАТА СРЕДА И ЖИВОТ.

Поведението, което тези културни нагласи за здравето формира, става рационално, адаптивно, защото е извършвано без принуда, без чужда намеса – то е плод само на осъзната лична ценност, но и на минал опит и традиция. То става всеобща норма на поведение, която е установена свободно.

II.2.Здравна мотивация

Мотиви от здравно-рационално естество – познаване и рационално оценяване на ползите от определено здравно действие

Мотиви от психо-физиологическо естество – основаващи се на емоции или физически преживявания, свързани с определено здравно действие (страх, болка, неизвестност, рискове)

Мотиви от естетическо естество – базирани на естетически възгледи и идеали за красотата

Мотиви от социално-психологическо естество – влияние на общественото мнение и нормите на неформални групи

Мотиви от морално естество – съзнание за морален дълг, хуманност, взаимопомощ, солидарност

Мотиви от икономическо естество – свързани с материалното състояние, цени, осигуряване и т.н.

II.3. Принципи на СЗО (Отавска харта, 1986 г)

- а) генерация и следване на политика, укрепваща здравето
- б) подходяща жизнена среда, укрепваща здравето
- в) засилване на общественото участие в здравните дейности
- г) повишена лична отговорност и развитие на лични умения, знания и възможности за укрепване на индивидуалното и обществено здраве
- д) преориентация на здравната служба към промоция на здравето, междусекторно сътрудничество и партньорство.

Отавската Харта определя предположения, които са основни за постигане на добро здраве: – мир; жилище; образование; храна; доход; стабилна екосистема; социална справедливост и равенство; междуинституционално взаимодействие.

II.4. Допълнителни принципи (Декларация от Джакарта) 1997

- а) развитие социалната отговорност за здравето
- б) нарастване инвестициите в здраве
- в) разширяване на партньорството за здраве
- г) повишаване възможностите на личността и обществото
- д) развитие инфраструктура за промоция на здравето

В модерните концепции и стратегии за профилактика и промоция на здравето медицинският детерминизъм като подход се замества от **интегралния** подход за неговото опазване и укрепване, което изисква подмяна в традиционното схващане, че здравето на населението е единствено в ръцете на лекаря и другите медицински специалисти. В паралелизъм със специфичните медицински средства и методи трябва широко и приоритетно да се използват и **немедицински средства и методи:**

- информационни
- комуникационни
- социални
- културни
- етични
- естетични
- организационни

Промоцията на здраве посочва като негов основен фактор отделната личност или обществена група, с тяхната адекватна здравна култура, мотивация и отношение, здравни навици, здравословен стил на живот, но преди всичко **чрез въздействието на подходящо и регулярно поднасяна здравна информация и създаване достъп до нейните постинформационни продукти.**

В днешните условия това означава само едно - масови комуникационни средства и High-tech методи – ТЕЛЕЗДРАВЕ и ТЕЛЕМЕДИЦИНА чрез ЗДРАВНИ ИНФОРМАЦИОННИ СИСТЕМИ.

Сравнителен анализ профилактика на здравето / промоция на здравето

Характеристики	Профилактика на здравето и болестите	Промоция на здравето
1. Определение	Здравето е състояние на благополучие и интегритет на психиката и тялото, за да се реализират личните стремежи и потребности.	Здравето е интегрална категория - динамична във времето. Изисква планирано и организирано усилие на персонала, обществото и

	То е отсъствие на болест. Поддържането, постигането и съхранението му е цел и компетенция на медицинския труд. То е "предварителна стража", авангард. Смесовото му значение е защита	експерти за осигуряване оптимален здравен стандарт на живот Смесовото значение е укрепване, повишаване, подпомагане
2. Основни фактори	А) материално състояние Б) медицинско обслужване	А) материално състояние Б) медицинско обслужване В) личността и групите чрез саморегулиращо се здравно поведение, култура и действия, резултат на информиране и (по)знание чрез <i>масови комуникационни средства и High-tech методи</i>
3. Основна цел	Регулярно провеждане професионални въздействия, планово във времето за рискови групи, индивиди или фактори. Инвестира се знание, статистически резултати и научни постижения, които са изпълними под лекарско наблюдение и контрол	Търси промени в здравния статус на индивида или в околната му среда – партньорство с екология, социология, психология, културология. Създаване нови възможности чрез саморегулиращо се здравно поведение, при което хората подобряват собственото си здраве – личен здравен мениджмънт
4. Класификация	Преморбидна, първична, вторична, третична	Няма научна
5. Задачи	Да защитава, да изпревари клиничната картина на фиксирано заболяване. В следващ етап – да предотврати нови цикли, да намали риска и загубите, да локализира и ограничи проявите	Промяна на личността в ценностното ѝ отношение към здравето, чрез: - повишаване на здравната култура - самомотивация за по – здравеносен стил на живот - създаване модели за успешно здравно поведение
6. Авторство	Всички мерки са предприемани от здравни специалисти и от обществото като социални организации – насочено към индивид или цели общности	Чрез саморегулиращо се здравно поведение всеки може да подобри собственото си здраве
7. Адресант - кой изпраща	Само експерти по здравеопазване или оторизирани от тях лица и	Притежатели на специализирани данни, информация и знание –

	организации	експерти, производители, рекламисти, масмедии, властови центрове, здрави, болни, техни организации и др.
8.Адресат – до кого	Насочена предимно към рисковите групи или фактори. Също към здравните политици и администратори, за да придобият по-голяма управленска власт и административат ефективно	Насочена към индивида, населението и околната среда. Цели се и в органите за социално управление и политика
9. Темата	Отнася се към конкретна патология, обстоятелство или фактор	Отнася се към комплексни проблеми – злободневни, модерни, търсени, вече популярни, нови и обещаващи
10. Въздействия	Привежда се в изпълнение чрез експертни препоръки, мерки, действия и решения	Използва всички възможни организирани публични форми за информационно въздействие – медии, реклама, неправителствени и обществени организации. Силата и властта на информацията
11.Характер на въздействието	То е професионален продукт, който има своя история, доказателства, схеми и алгоритми на изпълнение. Частно медицински характер	Интегрален характер на въздействията – и немедицински методи. Популярен в момента –чрез публично достъпни данни и информация за мерки и действия, които са свързани с производител. Той търси и има пазарен успех и още по-голяма масовизация.
12. Средства за въздействие	Селекция от здравните източници -професионални консултации, прегледи и регистрации. Контрол във времето и актуализации.	Използва всички възможни организирани публични средства и форми– медии (и електронни), реклама, неправителствени и обществени организации – <i>електронизация на диалозите на всички нива</i>
13. Здравето се представя	Като когнитивен медицински модел, който е научно обоснован (той лесно се превръща в компютърен и управленски)	Като популярен модел , базиран на участието на индивида като менажер на собственото си здраве

14. Успехът зависи от:	Качества, влияние и експертиза на източника + потенциал на адресата + потенциала на здравното обслужване	Здравната култура и традиции + здравните мотиви на индивида и групата + образование + рекламни влияния + ролята на подателя като авторитет и потенциал + социалната среда като условия, пазар и цена на услугите
15. Партньорство с ИКТ	Силно перспективно. Вариант телемедицина - Телемедицински МИС за лечебнопрофилактични заведения. Те предлагат всички видове профиконсултации: ПРОФИЛАКТИКА , диагностика, лечение и обучение	Силно перспективно Вариант телездраве – пациентът се самонаблюдава между срещите с експерт – регистрира, описва, изпраща му данни и информация
16. Популярност	Много популярна – има национални програми за профилактика на социално значими заболявания. Част от държавната здравна политика	Относителна новост
17. Подходи	Активен ; пасивен Национална политика и обществени инициативи, както и целеви прояви на топ-експерти	Няма ограничения – вкл. пазарно поведение и конкуренция на производители. Преходи от една професионална институция към ориентиран граждански модел

За да се формират, разпространят и възприемат новите идеи и практики **основна роля има информацията, чрез която се представят**.

Промяна в достъпа до нея за масовизацията на потребителите ѝ е най-прекият път за ново качество на профилактиката и промоцията на здравето. Решение на задачата е в технологизация на процесите в здравеопазването и медицината.

По тази причина следва едно **представяне на електронните медици**, като уникална информационна среда и борса, където може да намери регулираното си място всяка информация за профилактични мерки, дейности и услуги, както и за промоция на здравеносни практики. Всички средства са нужни и приложими в изследваната област:

ВИД ВЪЗДЕЙСТВИЕ	ЦЕЛ, ВАРИАНТ И ВЕРСИЯ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ
1. Реклама	Пропаганда – и електронна информация

	♥ Промоция на здравето като цел и като ценност
2. Информационни дейности	Разпространение на информация 1. кибермедицина чрез всички мрежови форми 2. всички други версии на електронни медии <u>ePrevention</u> = ♥Профилактика + ♥Промоция
3. Симетрични медицински и здравни комуникации за обучение Експерт(и) /топ-експерт / професионални групи	Разпространение на научно здравно знание <u>телемедицина + телездраве</u> = ♥Профилактика ♥Промоция
4. Асиметрични медицински и здравни комуникация във варианти: Медицински (здравен) експерт / Болен (Здрав)	Двустранно разбирателство чрез информирано съгласие на болния за провеждане на експертна инициатива и нейното участие в лечебен план <u>кибермедицина + телемедицина</u> = <u>ePreventive care</u> = ♥Профилактика + ♥Промоция

Има различни подходи за укрепване на общественото здраве, като в паралелизъм със специфичните медицински средства и методи трябва широко и приоритетно да се използват немедицински средства и методи:

1.Технократски

2.Информационен

3.Поведенчески

4.Културологичен

5.Педагогичен

6.Социален

7.Интегрален / мултисекторен – всички специализирани комбинации.

Технократският метод търси чрез апаратни средства партньорската роля на експерта, но и на пациента (здравия) чрез корекции на здравното му поведение, стил на живот и околна среда, защото те всички са фактори на личното и обществено здраве.

Интегралният подход трябва да бъде приоритетен, доминиращ, включващ в себе си и частно медицинския подход.

Социумът е сферата за социално битие на интегралното здраве, а здравето е сфера на здравното битие на обществото.

При такава експертна позиция става ясно изключителното значение на комуникационните и компютърни методи за дистанционно разпространение на медицински и здравни данни, информация и постинформационни продукти чрез възможностите на телемедицината и телездраве, като технологични партньори на медицинския експерт.

И промоцията и профилактиката са начини за поддържане на добро здраве, но тук на **помощ идват телемедицината и телездраве**, като уникални, достъпни и

ефективни начини за комуникация, както на лекар с пациент, така и на лекар с лекар и на пациент с пациент, без времеви и локационни ограничения.

(III). Асистирането с ИКТ оптимизира дейностите в медицината – в т.ч. и на профилактичната медицина

Интегриране на подходите за достъп до профилактична информация е възможно чрез:

- Промяна в позициите на даващи експертни данни и информация – новите по вид и брой участници
- Превръщане профилактиката + промоцията в достъпни социални дейности
- Налагане нова роля на здравия / пациента като реални мениджъри на личното си здраве
- High – tech оборудване и програмно обезпечаване
- **Профилактична телемедицинска и телездравни мрежи в развитие**

Какво ново може да се поднесе на здравите и болните чрез дистанционализация на здравното им обслужване? Отговорът е в потенциала на телемедицинските методи и средства.

Телемедицината може да бъде класифицирана в три основни категории:

1. медицински измервания
2. здравен мониторинг
3. всякакви други дистанционни здравни услуги и дейности – тук са големите възможности за *профилактични задачи*

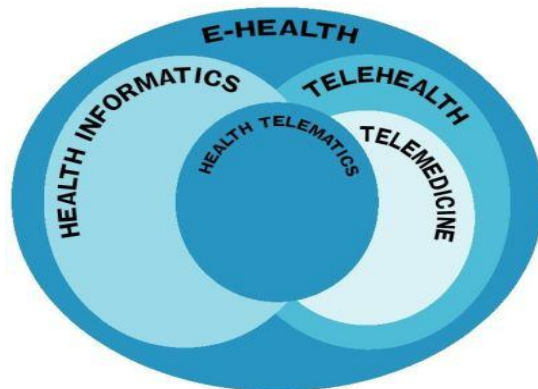
Много популярна е функционалната класификация:

- a) телеконсултации (теледиагностика, телетерапия, телемониторинг, телегрижи, съвместна дейност между болнични центрове), видеоконференции, usenet, чрез специализирани интернет организации и издания, чрез интранет, чрез избран модел на виртуални
- b) кореспондентски връзки
- c) телездравеопазване
- d) телеприсъствие
- e) военна телемедицина
- f) фармацевтични назначения
- g) за телемедицинско обучение и преквалификация
- h) телемедицински системи за одит – контрол и ревизии
- i) телемедицински задачи за администрация на здравни услуги и дейности
- j) **ПРОФИЛАКТИЧНИ ПРОГРАМИ** – задания, изпълнение и контрол.

Самата медицинска интервенция (реакция) се изразява или в действия на пациента, или в дистанционно предприети действия от лекаря, или и от двете. Целта на телемедицината и телездравето е гарантиране отдалечен достъп на пациента до качествени медицински услуги от специалист.

Телемедицински са избран вид специализирани транспортни функции в Медицинските Информационни Системи. При тях услугите и дейностите се предлагат чрез технологични средства за дистанционно провеждане на необходимите и достатъчно на брой профилактични, диагностични и терапевтични интервенции, както и за обучение на всички, които се нуждаят от тях на точно място и в точно време.

Връзките и взаимодействията между *еЗдравето* и *ТелеЗдравето* са посочено по-долу.

(IV). Телемедицинската профилактика като носещ реални ползи социален феномен

Дефинираме специализираните области за приложение на телемедицината по посочения по –долу начин:

- Здравни грижи
- Медицинско обслужване
- Финансиране и разходи
- Други услуги – интегрирани взаимодействия по:
 - 1) Профилактика и Превенция
 - 2) Образование
 - 3) Социални грижи и дейности
 - 4) Статистика
 - 5) Публично здравеопазване

Така стават ясни изключителните възможности за оптимизиране на профилактичната медицина във вариант профилактична телемедицина.

Telehealth добавя нова парадигма /модел, пример/ в здравеопазването, в която пациентът се наблюдава и/или самонаблюдава между посещенията на лекаря. Това цели да се намали значително заболяемостта и хоспитализацията, като същевременно се повиши качеството на живот и самочувствие на инициативния здрав и пациент.

За профилактиране на болестите е необходимо разбиране основните принципи при работа и защитни механизми на тялото, както и воля и постоянство тези механизми да бъдат подпомагани – чрез информираност на здрави и болни и обединяване тяхното отговорно поведение с работата на експертите.

При комбиниране на профилактиката с потенциала на телемедицината и телездравето, които са базирани на доказателства, опит и технологични средства и с участие на експерт, се предлага не просто здравна информираност, но и се получава от разстояние съвет и партньорство по повод здравно поведение- дистанционна профилактика .

При включване в модулната конструкция на Медицинска Информационна система на телемедицински функции се обединяват потребители – рискови групи, хроничи, здравно осигурени абонати, за подпомагане и контрол на техните здравни проблеми. Естеството на профилактичните мероприятия позволява най-естествено те да се извършват дистанционно, без физически срещи, като между потребителите

циркулира експертна информация, или двата типа профилактиране – дистанционно и физическо се комбинират в различни схеми.

High – tech средата позволява създаване на МИС (БИС, ЗИС) за телемедицина, насочени специализирано към профилактика на пациента, която да е широко достъпна и масово ползвана. Създаването на единна информационна среда за тези категории лица изисква тя да бъде лесно достъпна чрез компютър, мобилен телефон или друго мобилно устройство и да включва редица задължителни елементи. Системата трябва да позволява регистрация и саморегистрация на пациенти и създаване на медицински пълноценно, WEB базирано електронно здравно досие, управлявано от пациента и от лекаря, интегрирано с утвърдените протоколи за грижи. Копие на ЕЗД трябва да може да се съхранява, редактира и допълва и от пациента при саморегистрирани от него параметри, с възможност да се синхронизира с копие, съхранено в Медицинската Информационна система.

Подходът предполага активно участие на пациента при поддръжка на ЕЗД и вписване на данни от измерени физиологични показатели, диета и двигателен режим. За да се улесни този процес, е необходим автоматизиран импорт на данни от широко разпространените апарати за контролирани физиологични показатели при самонаблюдение в домашна обстановка. Системата трябва да издава предупреждения (e-mail, SMS и др.) за извършвани във времето действия от страна на пациента или лекаря, вписване на задължителни данни, контрол на качеството им, напомняне за прием на медикаменти и др. От голямо значение е МИС да позволява регистрация на лекари, диетолози и други специалисти по конкретни проблеми, съответни лечебни заведения и техни графици на работа, с възможности за телемедицински връзки в реално време, on-line обучителни програми, форуми и блогове за публикуване на материали и отговори на пациентски въпроси.

Публичният раздел в сайта на подобни МИС трябва да включва подобрени обучителни материали, информация за нови научно-практически постижения, включително нови продукти и методи за лечение, а също и профилактични инициативи от публичен характер, имащи отношение към проблемите на определена таргетна група лица.

Ако анализираме подробно версията за дистанционно профилактиране можем да посочим ролята на телездравни и телемедицински прояви при:

А) първична профилактика – периодичен контрол на здравето като динамична величина

Б) вторична профилактика - на вече настъпило клинично състояние, което може и следва да се контролира и дистанционно във времето. Телемедицината предоставя ефективно намаляване ролята на рисковите фактори и разходите при вторична профилактика. Това се постига не само чрез фактора време, но и ако се включат самите пациенти – от дома си и то за много продължителни етапи от такова лечение.

Най-естествено е добавяне и на тази профилактична функция към вече работеща БИС с телемедицински профил. Но също така е възможно проектиране и програмиране на специализирана само в профилактична посока Медицинска (Здравна) Информационна система. Тя ще обслужва пациенти, които имат настъпили клинични прояви и се цели тяхното контролирано оздравяване и развитие на патологичните прояви в бъдеще. За останалите – целта е да се предотврати или отдалечи във времето проявата на генетично заложи болестни отклонения. Много е важно да се предвидят следните особености:

а/ възможност за въвеждане на данни, регистрирани от обучени пациенти по техни персонално контролирани показатели

б/ получаване на планирани във времето указания, не само при потребност, но и преди настъпване на събития – покани за контролни прегледи и изследвания

в/ възможност за всякакви диалогични инициативи от обучени пациенти към техни доверени лекари

г/ възможност за контролиран достъп до препоръки от експертен произход при социално значими болести – свързано с име на здравно заведение, здравно-осигурителен фонд и негови абонати, медицинска организация

д/ при обстоятелства, които налагат спешност или имат масов характер – подходящо представяне на тази информация в интернет – директно или през портал, сайт, организации и др. Най-точно това може да става в локални мрежи към здравни институции, които имат отговорности в тази посока

е/ планирано развитие на телекомуникационните средства, които ще позволят повишаване броя на ползвателите - социалната значимост на експертните препоръки е част от политиката в здравеопазването

ж/ търсено включване заплащането на тази услуга като част от клиничната телемедицина, както и нейното регламентиране като компонент на предлагано от частните здравни фондове обслужване за абонати.

(IV). Информационният и технократски подходи като помощници за налагане пиетет към личното и обществено здраве

Здравеопазването може да премине от задачи и дейности на експерти и институции към проблемно ориентиран граждански модел. Основна негова характеристика е с акцент върху непрекъснатостта на услугите, реализиран чрез техен работещ виртуален вариант. Създава се общност от информирани граждани, които се грижат за здравето си, както и набор от заинтересовани лица, отговарящи за предоставянето на здравните услуги, всички в директни връзки със здравни и медицински експерти и институции.

Профилактика, промоция и лечение едновременно - това може да се случи и се случва САМО чрез виртуална връзка и диалози – подsigурени от системите телемедицина и телездраве.

Като се върнем към структурираните видове труд в медицината и здравеопазването, в които се специализира групата “ Здравни услуги и дейности”, а те от своя страна са:

- информираност, профилактика
- промоция на здравето
- статистически изследвания и анализи,

става ясно, че ефективността на всяко едно от посочените направления зависи от качеството и количеството на данните, информацията и постинформационни продукти, с които разполага.

Те всички се събират, обработват, архивират и разпространяват с компютърни и комуникационни технологии в Медицински (Здравни) Информационни Системи. Изследванията, опитът и тенденциите за универсални информационни обработки с тези технологии, обвързва безусловно съвременната медицина и здравеопазване с процесите на тяхното стремително масовизиране за партньорска работа .

Животът в мрежа - **ePreventive care** -
Telemedical check-up (prevention)

Извори, източници и документалистика

1. [.http://zreven.ru/lib/Book-15-94.html](http://zreven.ru/lib/Book-15-94.html)
2. Телемедицина, Владимирский А., Из-тв Кноулидж, Донецк, Украйна, 2011, ISBN 978-617-579-142-4
3. <http://phil.cdc.gov/phil/home.asp>
4. Синтетична социална медицина, *учебен компендиум*, В. Борисов, София 1999
5. Здравна политика и мениджмънт, В.Борисов, *лекционен курс*, изд.,„График консулт ООД“, 1998
6. http://ec.europa.eu/health-eu/care_for_me/e-health/index_bg.htm
7. *Речник и Учебник по Телемедицина* – издание НБУ, автори на учебника и превод от английски език на “European Telemedicine Glossary”, Glossary of standards, concepts, technologies and users, edited by DG INFSO, May 2001, editor d-r Luciano Beolchi, Ж.Винарова и М.Вуков, ISBN 954-535-269-8, София, 2002
8. *Учебник "Медицинска информатика"*, Ж. Винарова, П.Михова, ISBN 13: 978-954-535-515-8, изд. НБУ, 2008
9. *Учебник „Електронно здравеопазване“ със CD*, Ж.Винарова, П.Михова, А.Петков, С.Тонев, ISBN 978-954-516-910-6, изд. Лета, София 2009
10. “IST for Social Challenges” ,Publications Office of the European Union - Luxembourg, 2011, ISBN 978-92-79-19599-0,doi: 10.2759/47368
11. A healthy approach , Technology for personalised, preventative healthcare, European Commission Information Society and Media